

TEST, LÉLEK, SZELLEMEK
ÉS TERMÉSZETFELETTI KOMMUNIKÁCIÓ

*Vallásétnológiai fogalmak
tudományközi megközelítésben*

TANULMÁNYOK A TRANSZCENDENSÉRŐL
VIII.

- I. Eksztázis, álom, látomás
- II. Lélek, halál, túlvilág
- III. Mikrokozmosz – makrokozmosz
- IV. Áldás és átok, csoda és boszorkányság
- V. Maszk, átváltozás, beavatás
- VI. Démonok, látók, szentek
- VII. Mágikus és szakrális medicina

Test, lélek, szellemek és természetfeletti kommunikáció

*Vallássethnológiai fogalmak
tudományközi megközelítésben*

Szerkesztette
PÓCS ÉVA

Balassi Kiadó, Budapest

Készült a Pécsi Tudományegyetem Néprajz – Kulturális Antropológia Tanszékén
a „Népi vallás, néphit és vallásos folklór, 16–21. század” című,
78253 számú OTKA-program keretében

Az ezekhez az eredményekhez vezető kutatás az Európai Kutatási Tanács részéről,
az Európai Közösség hetedik keretprogramjából (2007–2013), az EKT 324214. számú
támogatási megállapodása alapján finanszírozásban részesült

A könyv kiadását támogatta

OTKA

a PUB-K 111110 számú pályázat keretében,
továbbá a „Népi vallás a keleti és nyugati kereszténység határán:
folyamatosság, változások és kölcsönhatások” című,
324214. számú EKT-projekt

Témavezető
PÓCS ÉVA

nka

Nemzeti Kulturális Alap

A címlapon

Részlet a 16. századi St. Mary-templom festett mennyezetéről, Grandtully, Perthshire,
Skócia. Lizanne Henderson felvétele

A Vampire Lovers című film plakátja, 1970

A borító hátoldalán

Angyal és ördög viaskodnak a haldokló lelkéért
14. századi angol kézirat miniatúrája nyomán

A halott lelkét a pokolba viszik az ördögök. Falfestmény rajza, Bagnot, 15. század
Megszállott nő imája révén megszabadul a hét halálos bűn démonaitól
13. századi angol kéziratot biblia miniatúrája nyomán

© Szerkesztő, 2015

© Szerzők, 2015

ISSN 1418-2734

ISBN 978-963-506-961-3

Felelős kiadó a Balassi Kiadó igazgatója
Felelős szerkesztő Schmal Alexandra
Műszaki szerkesztő Harcsár Magda
A borítót tervezte Szák András
Tördelte Mocsonoky Gábor

Tartalom

Bevezető (Pócs Éva):	7
----------------------------	---

LÉLEK, HASONMÁS, ÁLLATLÉLEK

VOIGT VILMOS: A finnugor 'lélegzés' ~ 'gőz' és a magyar 'lélek'	15
DYEKISS VIRÁG: Szem, haj, énekszó. Lélekképzetek a szibériai nganaszanok hitvilágában	24
TATIANA MINNIYAKHMETOVA: Élők és holtak, testek és lelkek: Baskortosztán népeinek lélekképzetei	36
TATÁR MAGDOLNA: Lélek és szellem. A keresztény terminológia mongolra fordításának egyik problémája	51
DAIVA VAITKEVIČIENĖ: Az árnyék: testen kívüli lélek.	60
MAJA PASARIĆ: A test, a lélek és az ember állatalakja	69
FRANCESCA MATTEONI: Segítőszellemek és boszorkányállatok a kora újkori Angliában.	84
WILLEM DE BLÉCOURT: A <i>második test</i> fogalom maradványai. Szellem-hasonmások a holland boszorkánymondákban.	95
FARKAS JUDIT: „Nem a testnek van lelke, hanem a léleknek van teste.” Lélekhit és természetfelfogás Krisna-völgy ökofaluban	112
BÜKY LÁSZLÓ: „...testben, lélekben tisztán...” A test(részek) kontingenciái és értékállapotaik Füst Milán költői nyelvében	130

TEST, LÉLEK ÉS A HALOTTAK SZELLEMEI

OLÁH JÁNOS: Lélek – halál – seol. A lélek helye a halál után és a lélek megidézése az ókori zsidóság képzeteiben	155
TÓTH ANNA: Alastór – Bosszúálló szellemek az antik görög vallásban.	166
TATÁR SAROLTA: A holt lelkek és az anyagi világ a burját népi vallásban	179
ELIZABETH WARNER: A lélekkel, az élőhalottakkal és a túlvilággal kapcsolatos hiedelmek a jelenkori Észak-Oroszország falvaiban	189
KAARINA KOSKI: Temetői lények mint a test, a lélek és a halál megtestesítői. Hiedelmek a 20. század eleji evangélikus Finnországból	248

SUZANA MARJANIĆ: A posztmortális és a kateleptikus lélek képzete a horvát folklórban	262
IANCU LAURA: Lélekhit egy moldvai katolikus közösség vallásában	280
KESZEG VILMOS: A halál sztereotípiái a gyászjelentőkben: az örök nyugalom, az örök fény és az örök emlékezet biztosítása	307

DÉMONOK, DÉMONEMBEREK, ÁLLATEMBEREK

SANDIS LAIME: Néhány megjegyzés a jóindulatú livóniai farkasemberekről.	331
MERILI METSVAHI: Észt farkasember-mondák Saaremaa szigetéről	344
LIZANNE HENDERSON: Tündérek, angyalok és a halottak földje: Robert Kirk <i>Lychnobiuous People</i> című műve	368
JULIAN GOODARE: <i>Seely wightok</i> , tündérek és természeti szellemek Skóciában	386
ANNEMARIE SORESCU-MARINKOVIĆ: A kollektív és a személyes mitológia határán: a <i>moroi</i> narratívája az Északkelet-Szerbiában élő vlachok szájhagyományában	407
KÜRTI LÁSZLÓ: Nekropolitika: a vámpírmítosz változásai	419
MARÍA TAUSIET: Kísértet-anyák: <i>A vámpír</i> (Carl Theodor Dreyer, 1932) és irodalmi előzményei	458

KOMMUNIKÁCIÓ A SZELLEMLILÁGGAL

ANNIKKI KAIVOLA-BREGENHÖJ: Álomjelenet és természetfeletti kommunikáció	479
CHRISTA TUCZAY: A vándorló lélek: középkori lélekutazások	
GORDANA GALIĆ-KAKKONEN: Ramón de Perellós földi és túlvilági utazása Szent Patrik purgatóriumába	511
ILARIA MICHELI: Lélekvesztés és megszállottság a benini <i>gun</i> és az elefántcsontparti <i>kulango</i> törzseknél	521
MIRJAM MENCEJ: Körmozgás módosult tudatállapotban az elbeszélésekben és a mágikus gyakorlatban.	530
ALEJANDRA GUZMÁN ALMAGRO: Hogyan szabaduljunk meg a kísértettől? Ókori hatások a nyugati exorcizmusban, irodalmi példák alapján	557
BÁRTH DÁNIEL: Kommunikáció a tisztátalan lelkekkel	569
TÁNCZOS VILMOS: Egy moldvai csángó férfi vallásos világgképének öt regisztere és a szakrális kommunikáció lehetőségei	580
GYIMESI JÚLIA: Spiritizmus, telepátia és a pszichoanalízis „budapesti iskolája”	612
VAS JÓZSEF PÁL–CSÁSZÁR-NAGY NOÉMI: Ősi és jelenkori gyógyító módszerek egysége a tandem hipnoterápiában	624